Notitie Focus opdracht Actieprogramma RWB en sturingslogica

Vastgesteld door het strategisch beraad op 21 juni 2023

Inleiding

De Collegeconferentie op 15 februari in Breda leidde tot de opdracht voor RWB om de Strategische Agenda nadrukkelijker te richten op nieuwe economie en de versterking van het vestigingsklimaat in de regio West-Brabant. We groeien toe naar de situatie waarin:

- De stedelijke regio's verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de brede ruimtelijk-fysieke agenda vanwege de bundeling van uitvoeringsmogelijkheden op die schaal.
- RWB focust op het vestigingsklimaat voor de nieuwe economie en wat daar aan voorwaarden nodig is.
- Intensivering van de samenwerking tussen Midden- en West-Brabant gewenst is en onderdeel is van de agenda.

De interpretatie van deze opdracht is bestuurlijk besproken. Het resultaat daarvan is in deze notitie omschreven.

GR als uitgangspunt

De gemeenschappelijke regeling omschrijft waartoe de RWB op aarde is. RWB is verantwoordelijk voor de versterking van het economisch vestigingsklimaat in de regio vanuit de voorwaarden die de overheid biedt. RWB organiseerde dat de afgelopen jaren via de pijlers Economie, Arbeidsmarkt, Mobiliteit en Ruimte.

Inmiddels wordt op de schaal van de twee daily urban systems de ruimtelijk-fysieke puzzel georganiseerd. Daarnaast vragen tenminste vier transitieopgaven (energie, klimaat, voedsel, circulaire economie) om een verdere integratie van en afstemming tussen domeinen op alle schaalniveaus. De keuzes die hiermee samenhangen hebben gevolgen voor de uitvoering en dat raakt de inrichting van en de sturing op inhoudelijke samenhangen binnen ons openbaar bestuur.

Deze ontwikkeling van de stedelijke regio's en integratie van opgaven en transitievraagstukken zet de komende jaren door.

Focus: ambitie Economic Board West-Brabant (EBWB)

De Economic Board West-Brabant (EBWB) heeft in maart 2023 het economisch perspectief voor West-Brabant geformuleerd[1]: "West-Brabant is in Nederland dé voorloper in de transitie naar de nieuwe economie en is de plek voor innovatieve ondernemers die daaraan bijdragen.

RWB richt zich op de randvoorwaarden van het economisch vestigingsklimaat. Zusterorganisatie REWIN richt zich op het ondernemersdeel. Beide organisaties werken actief in Triple Helix verband. Het is wenselijk dat de overheidsinterne oriëntatie afneemt, zodat tijd en capaciteit vrijkomt om de triple helix oriëntatie te praktiseren.

[1] Home - Economic Board West-Brabant (ebwb.nl)

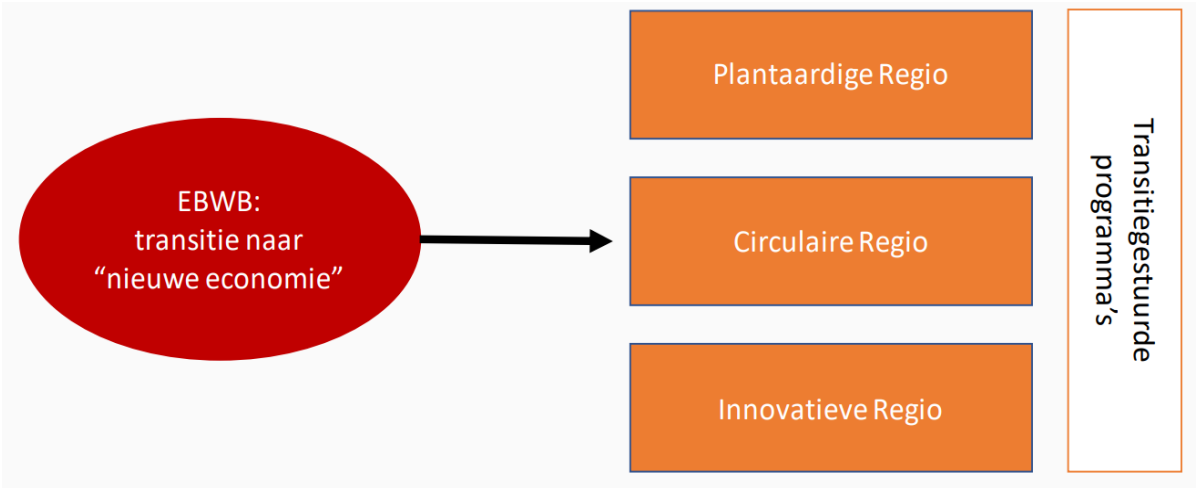
REWIN heeft als doel het creëren van een duurzaam innovatief economisch ecosysteem dat internationaal kan concurreren en zo de basis vormt voor welvaart en welzijn in de regio. REWIN heeft de inzet op nieuwe economie vertaald in vier focusprogramma's Plantaardig Ondernemen, Circulair Ondernemen, Innovatief MKB en Startup/Scale-up. REWIN formuleert vanuit ondernemersperspectief welke voorwaarden ingevuld moeten zijn om de Nieuwe Economie te realiseren. De maatschappelijke behoefte wordt gezamenlijk in triple helix-verband geformuleerd. De overheid heeft daarin een zelfstandige rol. REWIN en RWB stemmen onderling hun respectievelijke programma's op elkaar af. Door de werkrichting van beide organisatie te matchen ontstaat meer impact.

Uitgangspunt 1:
Het Actieprogramma RWB is gericht op de ambitie van Economic Board West-Brabant, in de transitie naar de nieuwe economie. Daarbij is RWB verantwoordelijk voor het organiseren en faciliteren van de overheidsinbreng.

Sturingslogica focusprogramma

Drie focusprogramma's

Het Actieprogramma RWB 2024-2028 bestaat uit drie focusprogramma's: Plantaardige regio, Circulaire regio en Innovatieve regio. In het Actieprogramma worden die elementen in het focusprogramma opgenomen die bijdragen aan de voorwaarden voor de nieuwe economie. Er is bestuurlijke schuifruimte via de 'sorteermachine' om de behoefte te bedienen. Dat vraagt wel om expliciete uitspraken.

Figuur 1: Focusprogramma RWB

Uitgangspunt 2:
Voor het Actieprogramma RWB 2024-2028 worden drie transitiegerichte programma's ingericht; Plantaardige Regio, Circulaire Regio en Innovatieve Regio.

Gebieden, ketens en massa

Er is in de regio geen discussie over de wenselijkheid om in te spelen op transitiepaden cq. de strategische lange termijn ontwikkelingen. Om hierop te kunnen inspelen moeten we als collectief in staat zijn om afwisselend te werken in gebieden, ketens en op massa.

Het werken in *gebieden* biedt de integrale afstemming van doelen en uitvoering als meerwaarde. Alle inhoudelijke samenhangen komen uiteindelijk op lokaal niveau bij elkaar. *Ketens* zijn van belang omdat ze -los van geografische afbakening- schakels van verbinding en verandering vormen. Het werken op *massa* stelt in staat om direct met het rijk en ook provincie te acteren. Een voorbeeld is de Waterstofcorridor. Vanwege lobby is bundeling van inzet wenselijk, zodat op massa geacteerd kan worden richting investeringsagenda's. Zodra er bij uitvoering gebieden in beeld komen kan geschakeld worden naar sub regio's. Een ander voorbeeld is de oriëntatie op Midden-Brabant. Die is niet voor de hele RWB-regio even sterk van belang. Het onderscheid kunnen maken en flexibel schakelen verondersteld vertrouwen dat in elkaar gesteld kan worden.

Uitgangspunt 3:
Gebieden, ketens en massa zijn ordenend voor de rol, taken en resultaatgebieden van RWB.

Rol RWB

De overheid is verantwoordelijk voor de voorwaardenscheppende aspecten (randvoorwaarden economisch vestigingsklimaat) voor de transitie naar de nieuwe economie. RWB organiseert en faciliteert vanuit (strategisch) overzicht en inzicht de overheidsbijdrage aan de ambitie van EBWB, in samenwerking met de gemeenten, stedelijke regio's en andere relevante partners in het triple helix netwerk. Strategisch omvat ook de ervaringsgerichte praktijken waarin evidence based de voorwaardenscheppende rol van de overheid wordt verkend.

RWB is bijvoorbeeld actief op subsidies (multiplier) zoals JTF, Regiodeal, Nationaal Groeifonds en het O&O fonds. Ook wordt inzet gepleegd op de regionale lobbyagenda. Subsidies en lobby worden onderdeel van alle drie de focusprogramma's. Ook de regionale uniformering van normstelling en instrumenten zoals inkoopbeleid is een mogelijke rolinvulling. Voor het veranderende energielandschap (waterstof) zal meer aandacht komen in de vorm van corridor vorming, onverlet de afspraken over de energietransitie en RES. Intensivering van de samenwerking tussen Midden- en West-Brabant is gewenst en onderdeel van de agenda.

Gezien het transitiegestuurde karakter van de regionale ambitie en het focusprogramma, is een contextueel interveniërende rol voor RWB passend.

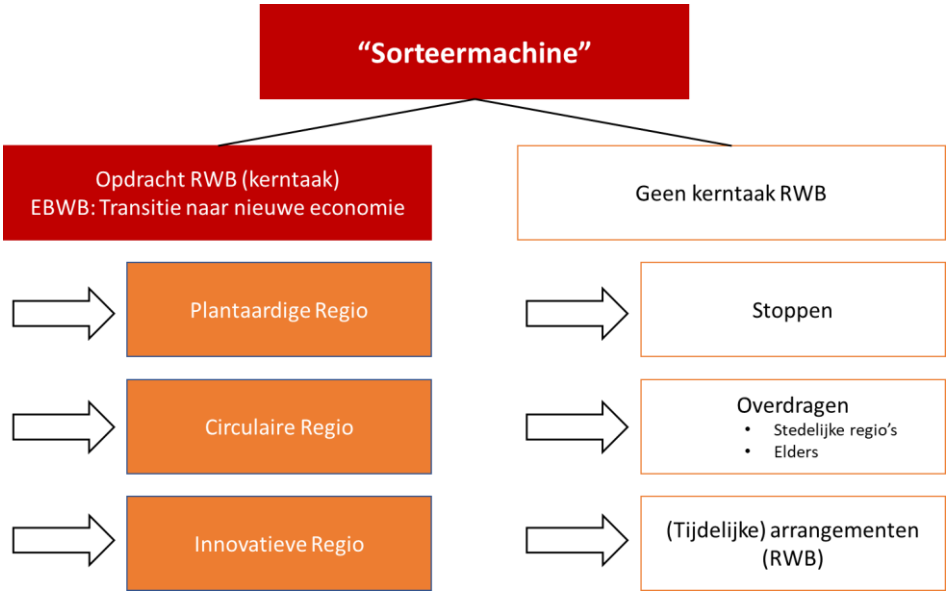
Uitgangspunt 4:
RWB richt zich op het vestigingsklimaat voor de nieuwe economie, specifiek op de randvoorwaarden die de overheid dient te faciliteren en stimuleren. Daarbij heeft RWB rol om te coördineren, organiseren, faciliteren, aanjagen en adviseren:

- Netwerk opbouwen en onderhouden (regionaal en bovenregionaal)
- Kennis organiseren (incl. monitoring)
- Signaleren, agenderen, adresseren
- Organiseren lobby en multiplier

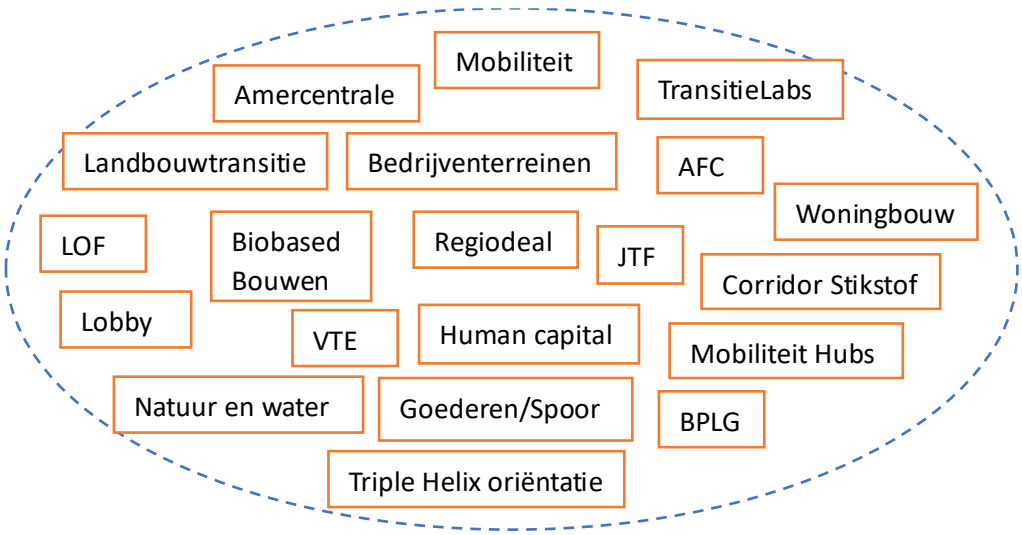
Toedelingsprincipe

Welke activiteiten passen bij het focusprogramma? Welke (lopende) activiteiten passen daar niet (meer) bij? We verwachten dat naarmate de stedelijke regio's zich verder organiseren er daar ook meer inhoudelijke thema's belegd kunnen worden. Dat is logisch omdat de bundeling van uitvoeringsmogelijkheden daar plaatsvindt.

Ook zijn er taken die buiten het focusprogramma vallen maar waar gemeenten wél behoefte hebben aan ondersteuning. Deze komen worden bijvoorbeeld belegd bij andere regionale samenwerkingen, of worden als RWB-service-arrangement afgesproken, buiten het focusprogramma.

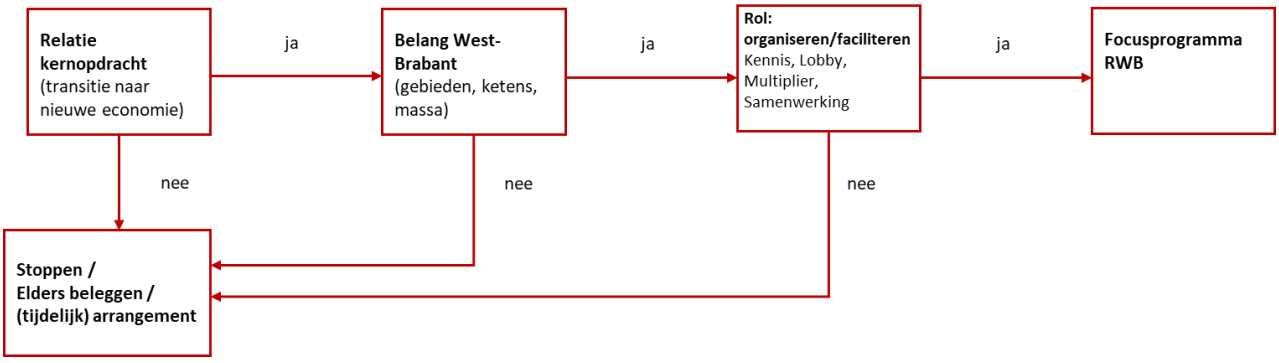
Figuur 2: "Sorteermachine"

Figuur 3: voorbeelden onderwerpen om toe te delen (illustratief)

De *inhoudelijke logica* start steeds bij de vraag in hoeverre het verband met de drie programma's kan worden gelegd. Zo is bijvoorbeeld de ruimtelijke ontwikkeling van Fruitport als innovatieve hub onderdeel van het programma Plantaardige Regio. Dit heeft een ruimtelijke component via de fysieke uitbreidingsbehoefte. De regio-brede coördinatie van ruimtelijke ontwikkeling in brede zin is daarentegen niet langer onderdeel van de RWB kernactiviteiten. N.b. dit heeft effect voor de provincie Noord-Brabant, omdat het eerste aanspreekpunt voor bijv. de omgevingsagenda vervalt.

Vervolgens zijn voor het Actieprogramma *gebieden, ketens en massa* ordenend voor de rol, taken en resultaten van RWB. Voorbeelden van gebiedsontwikkeling zijn Fruitport, AFC Steenbergen en Amercentrale. Een voorbeeld van een keten zijn de partijen die betrokken zijn bij de biobased bouwopgave. Een voorbeeld van werken op massa is de oriëntatie op Midden-Brabant. Dit is relevant omdat het soms toegang verschaft geeft tot nationale agenda's.

Figuur 4: beslisboom toedeling activiteiten

Inpasbaarheid Mobiliteit in focusprogramma's

Het taakveld dat het moeilijkste lijkt in te passen is mobiliteit. Dit komt mede door het kolomkarakter van dit werkveld met de bijbehorende sturingsoriëntatie. Het werkveld is nog steeds sterk gericht op het breed faciliteren van de maatschappelijke mobiliteitsbehoefte –ook via nieuwe mobiliteitsconcepten- en veel minder op de mogelijkheid van begrenzing van die behoefte.

Hoewel het denkbaar is dat RWB zich beperkt tot die mobiliteitselementen die aansluiten op de Nieuwe Economie en het economisch vestigingsklimaat, is de verwachting dat het werkveld zelf daar geen voorstander van is. We komen hier een grens van haalbaarheid en draagvlak tegen. Om die reden vragen we om bestuurlijke uitspraken hierover.

Het lijkt voor de hand te liggen om mobiliteit te integreren met andere ruimtelijk-fysieke elementen op het niveau van de verstedelijkingsagenda en op te nemen in de SWBW en SRBT agenda's waar dat past.

RWB-service arrangement

Voor alle buiten het focusprogramma vallende zaken kunnen gemeenten en de PNB aan RWB vragen om een dienst op te pakken. Hier worden dan afgebakende service-arrangementen over afgesproken (doel, rol, capaciteit, doorlooptijd, product of resultaat). Een service-arrangement draagt bij aan het versterken van het economisch klimaat, dient het regionaal belang en is tijdgebonden. Kosten

worden doorberekend. Dat biedt de flexibiliteit om voor uiteenlopende behoeften in deelgroepen samen te werken. Het strategisch beraad besluit over service-arrangementen.

Voorbeeld:

- Vrijetijdseconomie. Wanneer een groep gemeenten aan RWB vraagt om hierop actief te zijn, kan dat. Duidelijk moet wel zijn dat dit niet op een andere plek kan worden georganiseerd en dat er een toegevoegde waarde is om dit bij of via RWB te organiseren. RWB werft dan een projectleider of adviseur en legt de rekening neer bij de betreffende gemeenten.
-

Uitgangspunt 5:
Activiteiten die buiten het focusprogramma (kernactiviteiten) vallen en die wel relevant zijn voor regionale samenwerking worden bij voorkeur elders belegd, maar kunnen optioneel als “RWB service-arrangement” worden afgesproken.

Dosering en tempo: overgangsregime

Bestuurders onderkennen dat een nieuwe programmastructuur niet van de ene op de andere dag kan worden ingesteld. Er zijn lopende thema's waar in CvA’s en SB afspraken over zijn gemaakt. De stedelijke regio’s en RWB zijn er nog niet aan toe om in één keer deze beweging te maken. Zo is de RWB agenda concreter dan die van de stedelijke regio’s. Rond verstedelijking zijn de stedelijke regio’s goed opgelijnd. Aanvullende thema’s (water, landschap, mobiliteit, brede welvaart) zijn in voorbereiding. De subregio’s hebben geen gelijke snelheid van ontwikkeling. We hebben te maken met een overgangssituatie waarin de focus versterkt wordt én in 2023 en 2024 meer thema’s belegd zullen worden bij de stedelijke regio’s (doseringsvraagstuk). Concreet betreft het verduurzaming van bedrijventerreinen, infrastructuur en mobiliteit en vrijetijdseconomie. Voor ruimtelijke samenhang zijn de subregio’s verantwoordelijk. Een ‘doserings’ doorkijk met acties die vanuit de vorige periode nog doorlopen. Deze acties gaan op redelijke termijn en uiterlijk binnen 1,5 jaar over naar (onder andere) de stedelijke regio’s. RWB neemt deze onderwerpen waar op expliciet verzoek van het SB. RWB draagt actief over (vb bedrijventerreinen).

Uitgangspunt 6:
Voor de overdracht van lopende activiteiten wordt een doseringstermijn afgesproken van maximaal 1,5 jaar.

Bestuurlijk Opdrachtgeverschap en governance

Het is evident dat voor de nieuwe programma’s het bestuurlijk opdrachtgeverschap wordt afgesproken. Vooralsnog kan dat vanuit de bestaande structuur van CvA's. We onderzoeken en bespreken de aanpassing van de GR. We passen de structuur van CvA’s pas aan wanneer dat een bestuurlijke wens is. Het voorstel is om hiervoor een doorlooptijd van anderhalf jaar te nemen om zo te komen tot een aangepaste werkverdeling.

De gemeentesecretarissen laten een analyse maken van de regionale governance. Vanuit de secretarissen zal rond de zomer een voorstel voor de governance in de regio worden gedaan. De komende anderhalf jaar zullen voorstellen voorgelegd worden om geleidelijk aan van de oude naar de nieuwe programmastructuur te komen. De secretarissen hebben onderkend dat de ontwikkelingen ook op lokaal niveau om verdere afstemming en integratie vragen.

Uitgangspunt 7:
Een passende governance en bestuurlijk opdrachtgeverschap wordt verkend. De komende anderhalf jaar worden voorstellen voorgelegd om geleidelijk aan van de oude naar de nieuwe programmastructuur en eventuele aanpassing van de GR te komen.